

Citation:

Paez, Roger. "Temporalitat i permanència en l'arquitectura del CP Mas d'Enric". Congrés d'Arquitectura 2016, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 13 October 2016, Auditori del Centre Penitenciari Mas d'Enric, El Catllar, Tarragona. Congress Presentation.

Title:

Temporalitat i permanència en l'arquitectura del CP Mas d'Enric

Author/s:

Roger Paez i Blanch

Date:

2016

Language/s:

Català

Format:

Congress Presentation

Publisher/Organizer:

Congrés d'Arquitectura 2016
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

El facility management i l'arquitecte. Model de gestió integral i eficient dels espais construïts

13 d'octubre de 2016

Auditori del Centre Penitenciari Mas d'Enric (El Catllar, Tarragona)

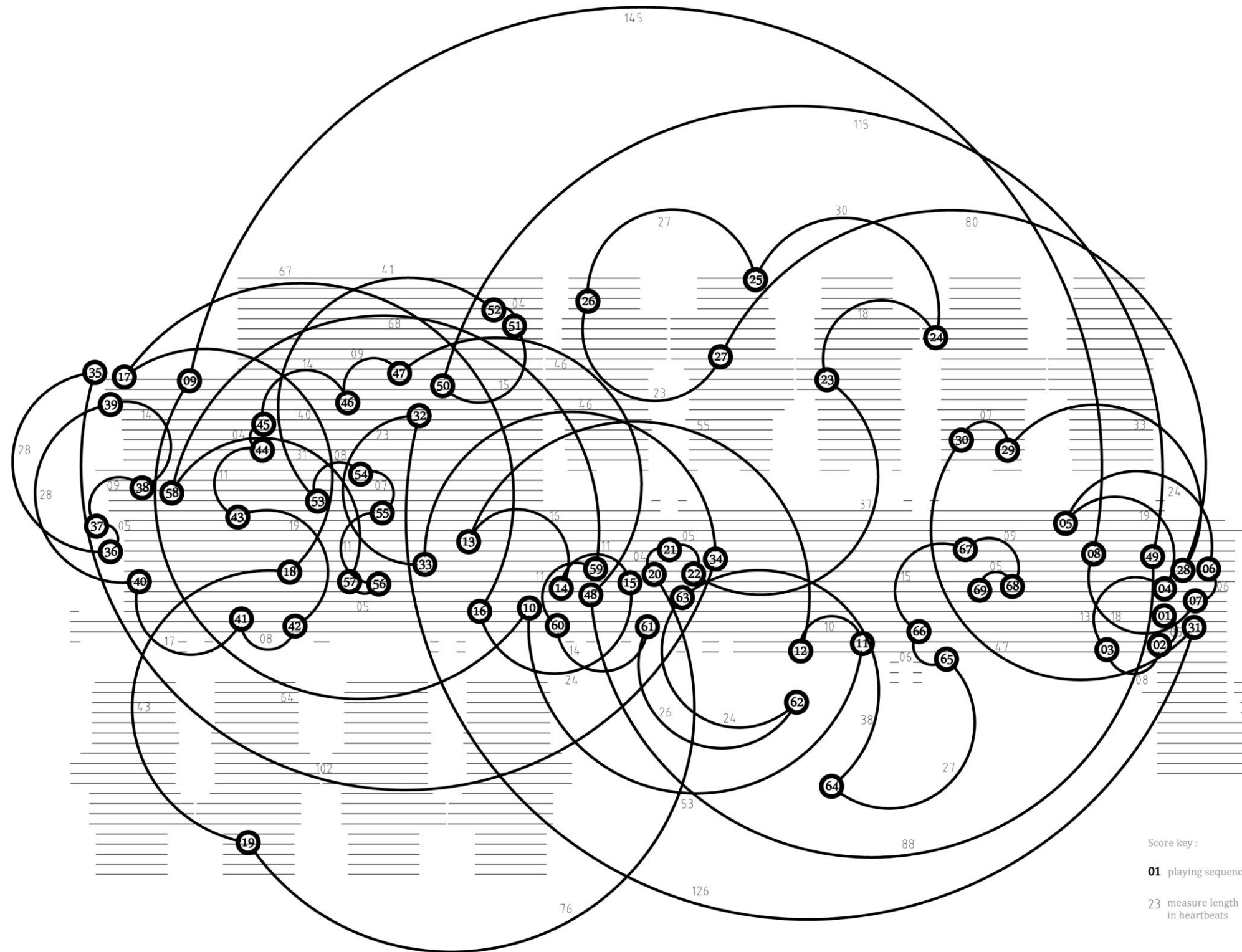
Copyright:

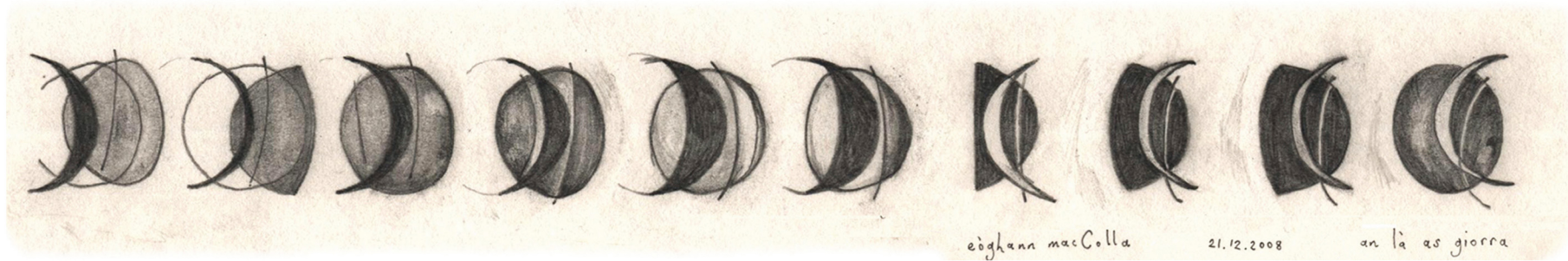
Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives

Temporalitat i permanència en l'arquitectura del CP Mas d'Enric

Roger Paez i Blanch

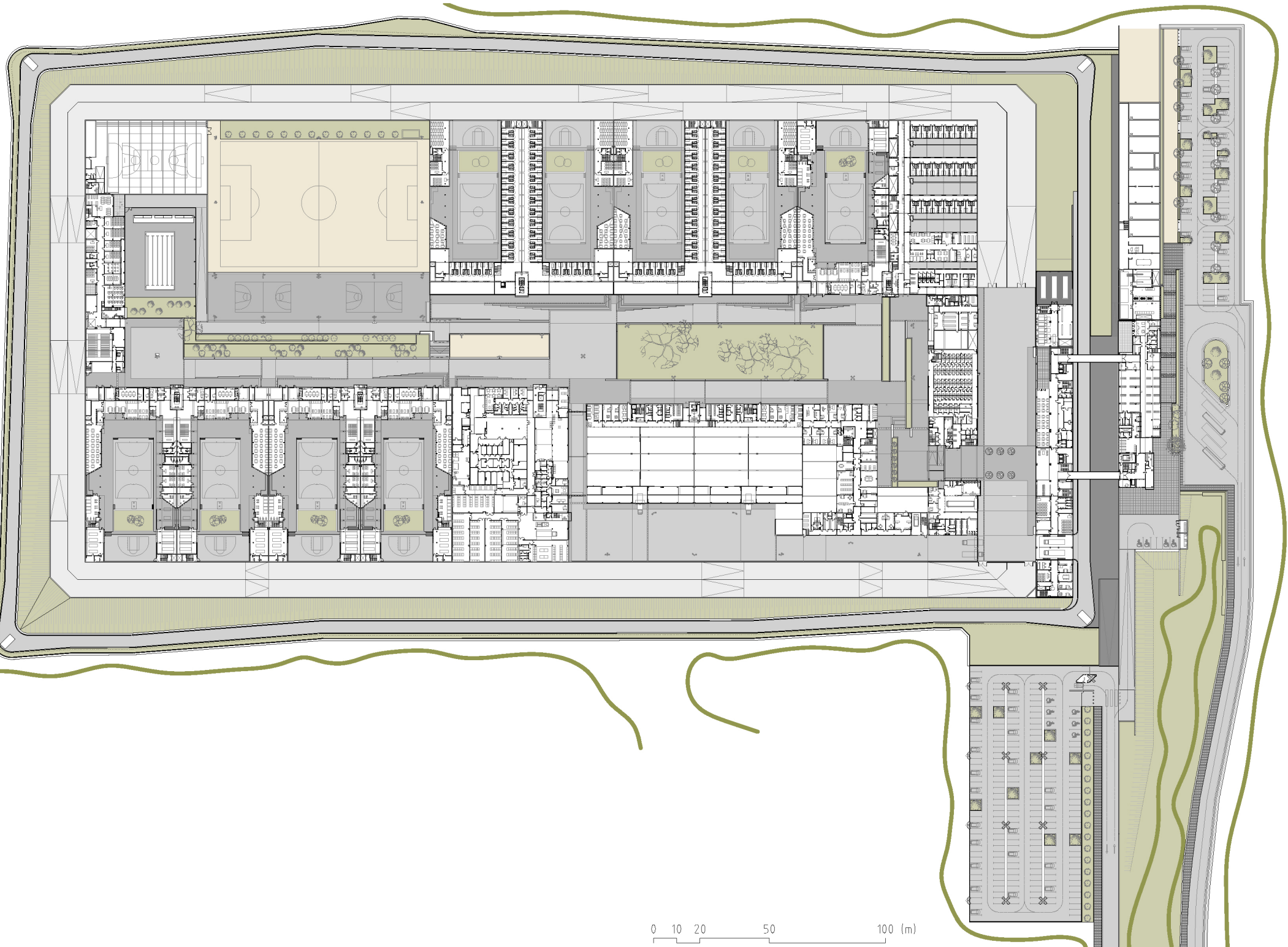
eòghann macColla

21.12.2008

an là as giorra

0 10 20 50 100 (m)

Totalitat

Moltes variables defineixen tant o més que el projecte d'arquitectura el que és una presó i com es comporta en concret, com ara les relacions humanes que s'estableixen entre interns, funcionaris i visitants; el marc legal que regula l'ingrés i la sortida del centre; o les diferents proveniències socio-culturals dels interns. Tots aquests aspectes emmarquen la experiència penitenciària de formes radicalment diferents.

Però a nivell arquitectònic l'única característica indefugible de la presó és el confinament: la presó, per mandat programàtic, construeix un espai del qual no se'n pot sortir lliurement. La població interna és subjecta al drets i als deures de tot ciutadà, i té legalment garantides totes les llibertats –excepte la del lliure moviment. Aquesta característica fa de la presó un món tancat en si mateix que constitueix una veritable heterotopia. La clausura genera un món necessàriament complet, per precari que sigui. Les presons són llocs-altres definits per oposició a un “fora” que és l'espai social hegemònic o dominant. En el microcosmos generat per la heterotopia penitenciària es reproduïxen, en format reduït, totes les relacions que defineixen el marc social general. La definició programàtica del centre penitenciari de Mas d'Enric, organitzat en llocs de residència, de treball, d'educació, de sanitat i de lleure, reforça la imatge de la presó com una societat en miniatura.

A diferència de la major part de programes arquitectònics, el confinament de la presó obliga a plantejar el problema de la totalitat, ja que al centre penitenciari, des del punt de vista de l'intern, l'arquitectura constitueix tot el món físic. Aquesta condició reclama de l'arquitectura el rol, sens dubte excessiu i inabastable, de convertir-se en cosmogonia.

(pàgina següent)

Mapa d'apropiació del mòdul residencial, 2012-2014
Roger Paez i Blanch

ADQUIRINT TABAC
I REFRESCOS-
NOTÍCIES DEL
MÒDUL DE DONES

BAIXANT DE LA
CEL·LA - EL BOSQ
ERA BEN BLAU A
L'ALBA

CONVERSANT AMB
ELS COMPANYS -
L'ESCALFOR DEL
SOL BAIX
D'HIVERN

DESCOBRINT MONS
A LA TV - A FORA
HI PLOU A BOTS I
BARRALS

EMPARAULANT
BESCANVIS - AL
LLUNY ES VEUEN
LES MUNTANYES

FENT TEMPS - EL
VENT MOU ELS
ARBRES DEL BOSQ

GARLANT ABANS
DEL JOC - NÚVOLS
GRASSOS COM
COTÓ FLUIX

HESITANT DAVANT
DEL PLAT DE
MENJAR - LLUM
ALTA I DIFOSA

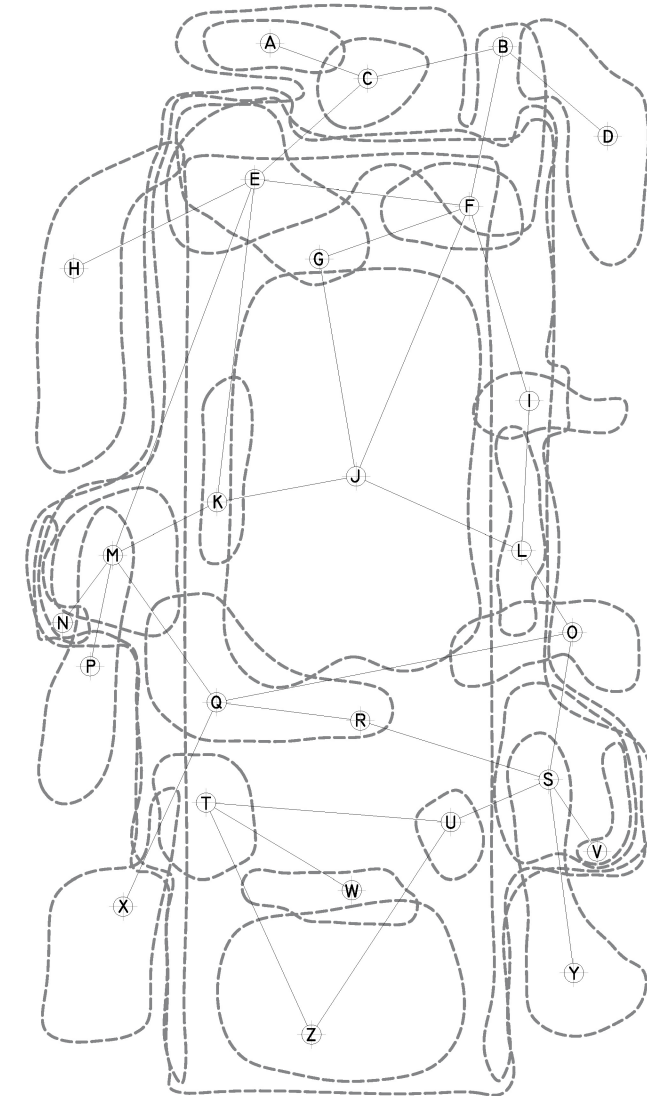
INICIANT UNA
CONVERSA
TELFÒNICA - LA
CRIDÒRIA DEL PATI

JUGANT A FUTBOL
- L'AIRE
REFRESCA LA
SUOR DEL COLL

DES(K)NSANT DEL
JOC - MIRANT ELS
MOIXONS ALS
ARBRES

LLEGINT ASSEGUT
A L'OMBRA - EL
TERRA TACAT DE
ROSADA

MUSIQUEJANT PER
UNS QUANTS - EL
RESSÒ SOTA EL
GRAN PORXO

NODRINT LA OÏDA
AMB EL CANT -
LES GRADES
FRESQUES

OPINANT A CAL
BARBER - LA NOÏA
DEL CALENDARI
PIRELLI

PEDALANT SENSE
MOURE'S - AL
RITME DE
MEGADETH

QÜESTIONANT AL
PROFESSOR -
SEMBLA QUE VOL
PLOURE

RESPIRANT
RÀPIDAMENT - XOP
DE LA DUTXA

SEGELLANT UN
PACTE - LA OLOR
SALOBRE DELS
PINS

TAFANEJANT
SENSE PRESSA -
L'HORT COMENÇA
A FER GOIG

ULTIMANT EL REC
DE L'HORT - ELS
PEUS DESCALÇOS
EN EL FANG

VEIENT ELS
TRACTES D'ALTRI
- LA FRESSA DE
L'AIGUA

WAITANT EL 21 I
PARLANT - SOTA
L'OMBRA D'UN
AURÓ

XALANT
APRENENT A
SOLDAR - OLOR
D'ACER NOU

N(Y)ACANT LA
XAPA AL TALLER -
ENCARA DOS ANYS
MÉS AQUÍ DINS

ZUMZEJANT LA
PILOTA DE
BÀSQUET - EL
CEL TAN BLAU

MAPA D'APROPIACIÓ DEL PATI DE MÒDUL RESIDENCIAL
CENTRE PENITENCIARI MAS D'ENRIC

Vibració

L'arquitectura de la presó no pot evitar la responsabilitat de construir un entorn total. I una de les dificultats de definir un món complet és aconseguir un grau suficient de riquesa perceptiva. A diferència d'altres programes arquitectònics, la presó no pot permetre's el luxe de la monotonia, ja que la monotonia i l'avorriment es transformen ràpidament en sinònims de manca d'horitzó vital, que és una de les causes més profundes de la desesperació que els homes sovint experimenten en restar tancats en un espai delimitat. Paradoxalment, els requeriments d'ús i manteniment obliguen a una paleta de materials i solucions constructives relativament espartanes.

Una de les estratègies desplegades al projecte de Mas d'Enric per resoldre aquesta situació paradoxal és introduir vibració perceptiva. Aquesta vibració es busca a totes les escales i per tots els procediments possibles. A escala petita els materials es disposen per provocar variacions de coloració i textura en funció de la incidència de la llum solar; a escala intermitja es treballa amb espais que canvien contínuament de qualitat en funció de l'apropiació que se'n fa a través de diferents usos; i a escala gran es busquen connexions amb el paisatge tant intern com circumdant que es renova cada dia, generant així un entorn ric i matisat.

L'home pres anhela llibertat. La riquesa espacial, material i funcional, introdueix una varietat perceptiva amb la funció psicològica de promoure un cert exercici sensible que contribueix a pal·liar l'avorriment característic de la presó. La vibració sensible és una estratègia estètica d'ordre ètic que fomenta la millora de la qualitat de vida de l'intern.

El defora

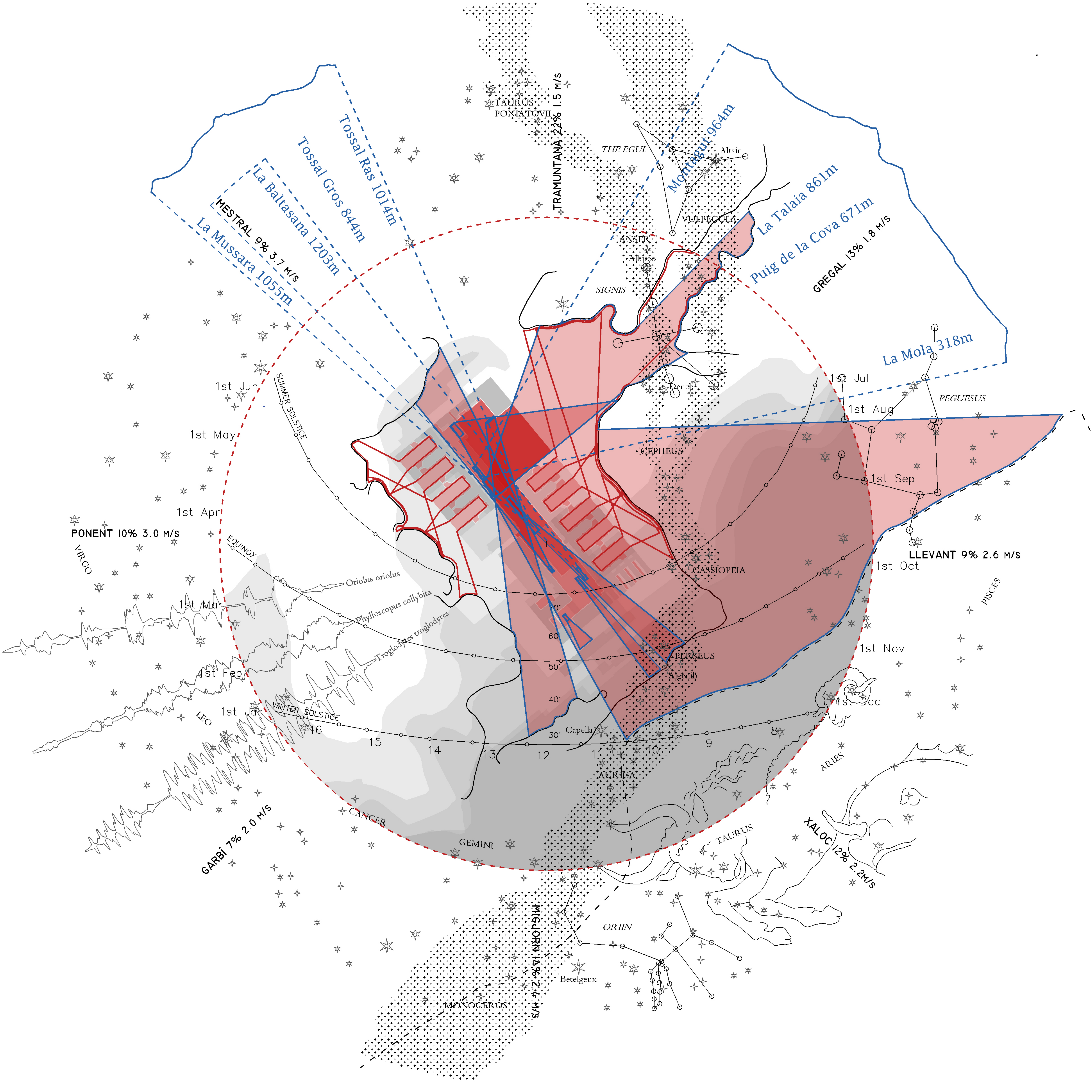
La presó es defineix per ser un lloc contingut, d'on no se'n pot sortir lliurement. No obstant, el projecte de Mas d'Enric busca aconseguir condicions d'exterioritat en el centre més intern del recinte. Paradoxalment, com més a l'interior s'està, més exterior és l'experiència de l'espai.

L'exterior del que es parla és un defora radical, no només es refereix a allò que hi ha, físicament, a l'altra banda del mur de la presó. Quan parlem del defora ens referim a tot allò que no està determinat pel projecte d'arquitectura. L'experiència de viure en el centre penitenciari es veu afectada i qualificada per allò exterior a la pròpia determinació del projecte, allò sobre el qual el projecte d'arquitectura no té control: el cel canviant, el so provocat per l'aire gronxant les branques dels arbres, el moviment del sol al llarg del dia i de l'any, els cants dels ocells, la textura de la boira o la nitidesa de l'aire.

Per deixar entrar aquest defora, les estratègies són múltiples. Algunes d'elles són actives, com ara articular topològicament el terra per permetre punts de vista de muntanyes llunyanes; integrar la vegetació a l'interior del recinte per ajudar a percebre els canvis estacionals; o bé facilitar les visites dels interns amb familiars i amics. Però també hi ha una estratègia passiva: una certa *epokhé* que duu a suspendre, en certs moments, la decisió arquitectònica, deixant que siguin vectors imprevisibles –provinents del defora de l'àmbit de decisió projectual– els qui acabin de generar el marc en el qual es desenvolupa la vida penitenciària.

Voler deixar entrar el defora a dins la presó té una raó simple: un edifici, per meravel·lós que pugui ser, esdevé odiós en el moment en el qual no se'n pot sortir lliurement. Per tant, al projectar la presó de Mas d'Enric hem intentat deixar que el major nombre de vectors d'exterioritat penetrin en el recinte delimitat, el *témenos* penitenciari. Es busca d'aquesta manera que l'espai de vida de l'intern estigui determinat no només per la inapel·lable concreció de l'arquitectura, sinó també i de manera molt significativa per allò que li és irreductible i que apel·la a un defora. Renunciant a sobredeterminar el centre penitenciari a través de l'arquitectura, el defora qualificarà, sempre de manera canviant i imprevisible, l'espai de vida que és la presó.

THE DIMENSION OF FREEDOM

自由的维度

2013 艾培 摄影师 Jose Hevia Bloch 策展

AIB and PSP 建筑事务联合设计的 Mas d'Enric 军事监狱是在这个体系之外，一个具有先锋意义，并且极具社会包容性的先锋监狱。这是监狱制度和监狱建筑设计师前所未有的创新。AIB 建筑事务杰恩认为：“它可能引发一些思考及如何改善社会架构的讨论。”

法国哲学家米歇尔·福柯在《规训与惩罚：监狱的诞生》一书中阐述道，人类历史上对于犯罪者的惩罚机制从残酷的身体刑转向以教育、改造为手段的自由刑。监狱的建立逐步以更为有效的全面监视—惩戒代替暴力。这是人类社会循循人进文明精神向光明的演进之路。现代监狱的雏形始于1791年以“人性、人道、经济”为核心价值，设计的全开放式（非视式）监狱，其基本结构是：监狱的四周是一个分布着囚室的环形建筑，中央矗立着一座瞭望塔。因为逆光效应，瞭望塔上的监视者可以看清周围每个囚室的情况，而犯人却看不到瞭望塔里的情况，从而使得塔内监视者的心理始终处于强烈的监视状态下，这个模式长期以来一直被世界各国广泛采用。然而，史无前例的变革正在西班牙的加泰罗尼亚发生——一座前所未见的监狱正在成为社会关注和争论的焦点。

THEORISING ARTS AND JUSTICE

Halden Fængsel, Østfold, Norway. Erik Müller Architects

SHOULD PRISON ARCHITECTURE BE BRUTAL, BLAND OR BEAUTIFUL?

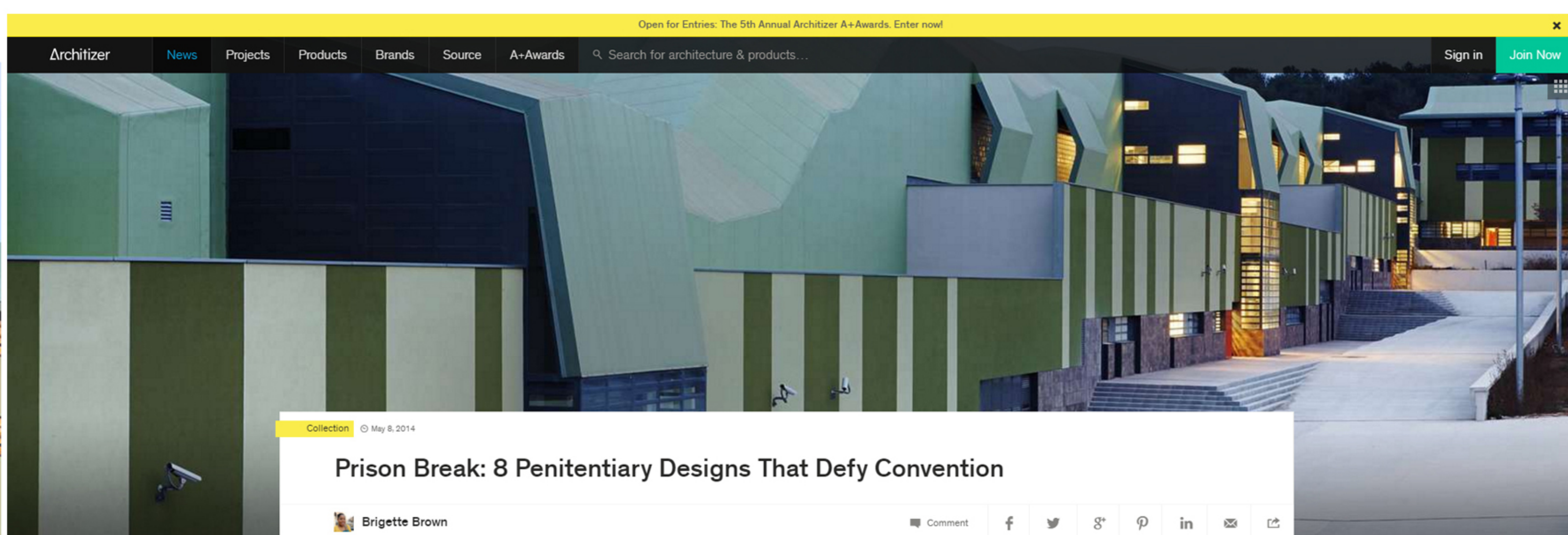
Yvonne Jewkes and Dominique Moran

In 2013 the Ministry of Justice for England and Wales announced proposals for a new prison holding up to 2,500 inmates, to be constructed in Wrexham, north Wales. Built on the site of a former tyre and rubber factory that previously provided employment in the area, the planned privately run facility is due to open in 2017. When Wrexham was rehabilitated? Prison architecture, design and technology and the lived experience of carceral spaces' (ESRC Standard Grant ES/N010817). In this project, we will be investigating how differently Nordic countries have approached prison design compared to England and Wales. Although a benign facade might, superficially, suggest a benevolent regime, it has recently been argued that security within many countries' penal systems has risen to a level of prominence that eclipses every other consideration, including what it means to be human (Drake, 2012). To illustrate, the designers and constructors of England's most recent prison, HMP Oakwood, 'future-proofed' it (Jewkes, 2014). Although a Category C facility, holding those prisoners deemed unlikely to try to escape, the prison has been built with all the security paraphernalia of a Category B institution, designed to hold prisoners for whom the potential for escape should be made very difficult. The rationale is that, if at some point in the future, it needs to be used to accommodate high security inmates, it

empathy for the excluded offender? Do we turn a blind eye to the plight of those confined if we cast an invisible cloak over them with architecture that might most kindly be described as 'municipal'? These questions are informing a major research project we are conducting called "Fear-suffused environments' or potential to rehabilitate? Prison architecture, design and technology and the lived experience of carceral spaces' (ESRC Standard Grant ES/N010817). In this project, we will be investigating how differently Nordic countries have approached prison design compared to England and Wales. Although a benign facade might, superficially, suggest a benevolent regime, it has recently been argued that security within many countries' penal systems has risen to a level of prominence that eclipses every other consideration, including what it means to be human (Drake, 2012). To illustrate, the designers and constructors of England's most recent prison, HMP Oakwood, 'future-proofed' it (Jewkes, 2014). Although a Category C facility, holding those prisoners deemed unlikely to try to escape, the prison has been built with all the security paraphernalia of a Category B institution, designed to hold prisoners for whom the potential for escape should be made very difficult. The rationale is that, if at some point in the future, it needs to be used to accommodate high security inmates, it

Scottish Justice Matters: March 2014

new space / 221

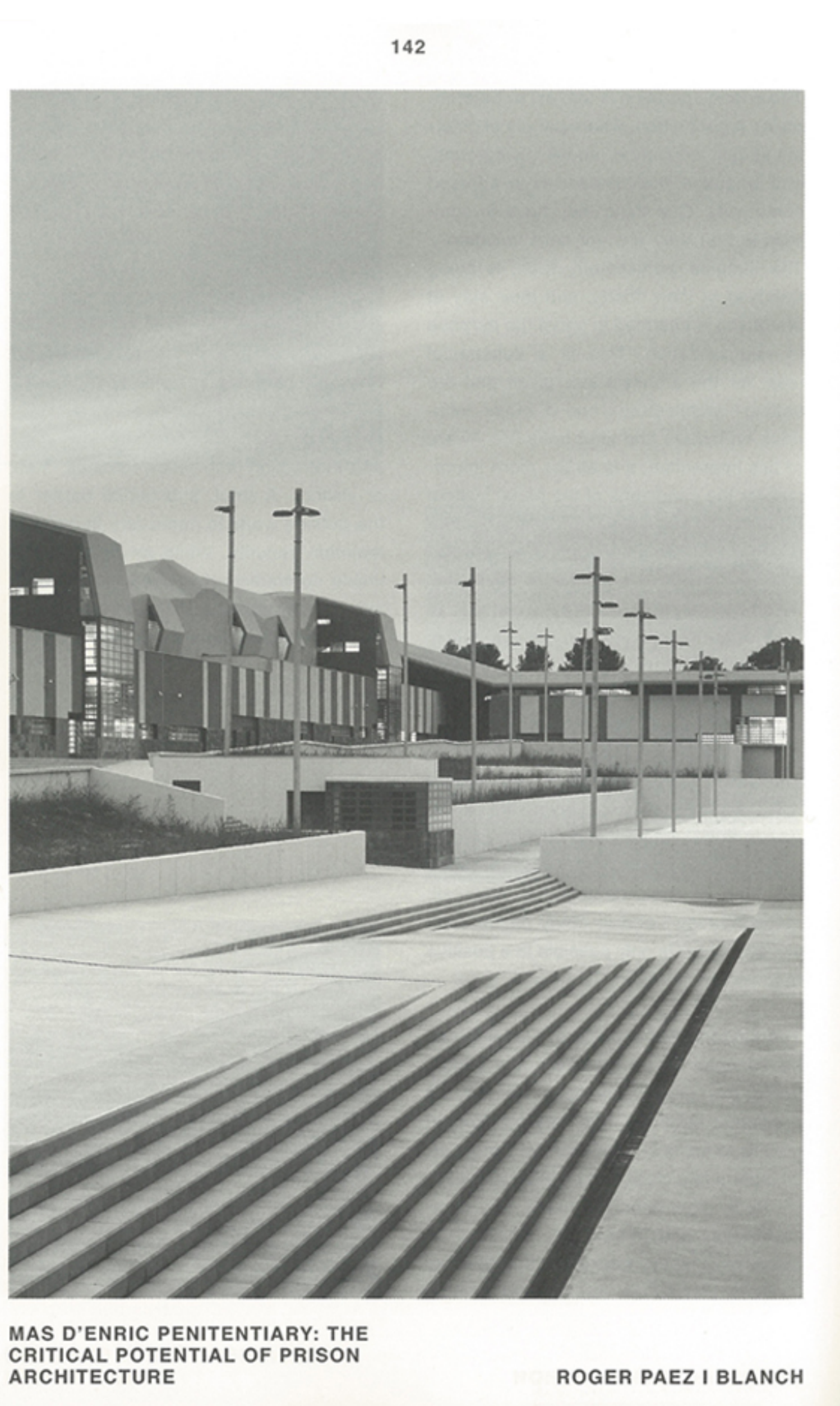
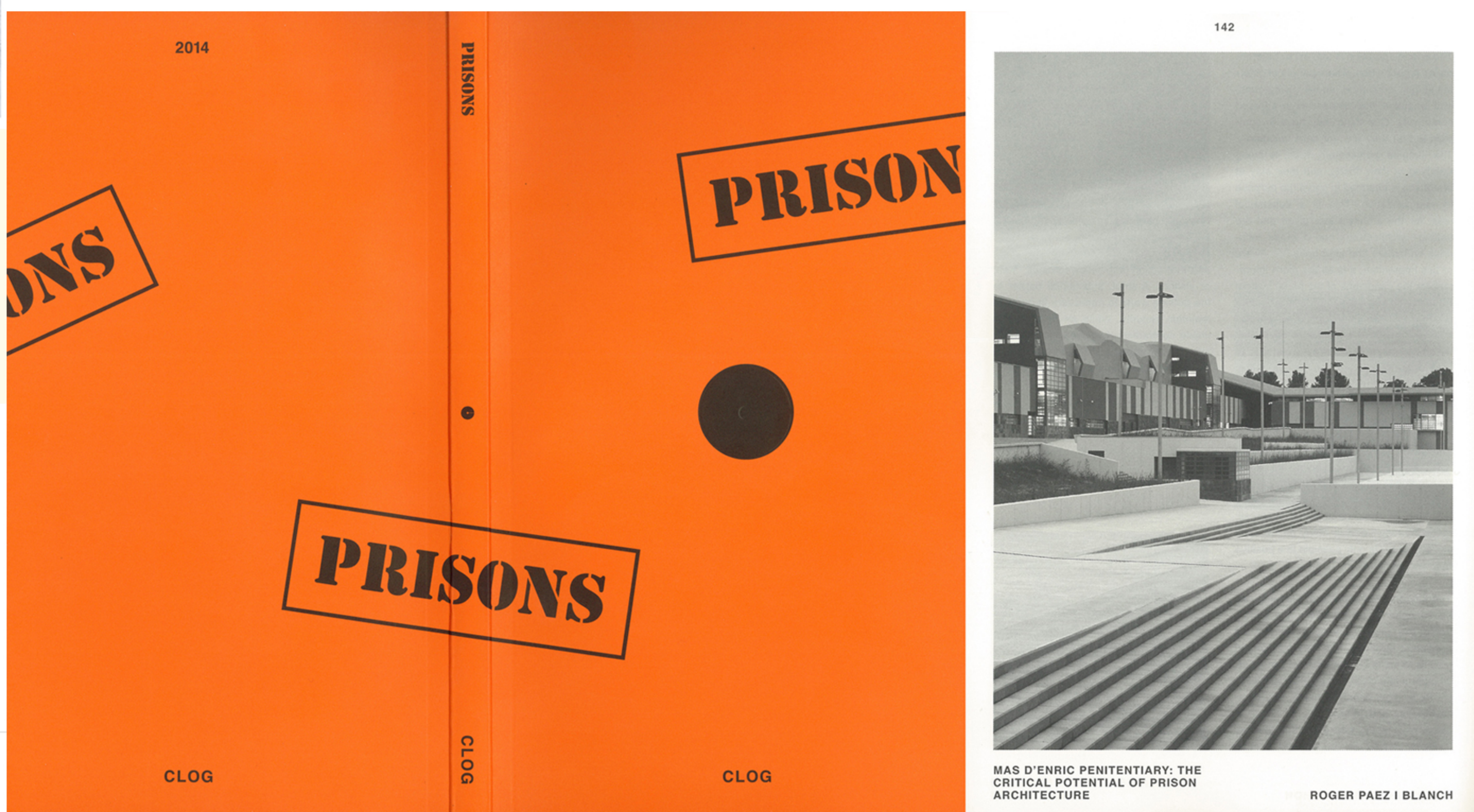
Prison Break: 8 Penitentiary Designs That Defy Convention

Brigette Brown

Though, arguably, there is no such thing as a "good" prison, there are penitentiaries that attempt to go above and beyond the design of what are seen as inherently inhumane spaces. These prisons push the boundaries of the architect's role in the incarceration system, enhancing the prison's overall performance and making an effort to create technologically advanced, green, and more humane spaces. Architects are responding in some interesting ways. Below, we explore eight innovative examples that challenge the typology of prison design and delve deeper into the possibilities of what prisons can become and how they perform both within and beyond the prison walls.

TRENDING

- Brutalism in Ruins: Exploring Casa
- The Perfect Pair: 7 Projects Fusing Raw

MAS D'ENRIC PENITENTIARY: THE CRITICAL POTENTIAL OF PRISON ARCHITECTURE ROGER PAEZ I BLANCH

서울건축문화제 Seoul Architecture Festival

인문도시

arch daily

the world's most visited architecture website

Projects News Articles Materials Interviews Competitions Events Classics More

Mas d'Enric Penitentiary / AiB estudi d'arquitectes + Estudi PSP Arquitectura

01:00 - 4 April, 2013

Save this project

Like 106 Tweet Pin it

CRITICAL PRISON DESIGN

Mas d'Enric Penitentiary by AiB arquitectes + Estudi PSP Arquitectura

Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

COOPERATIVA D'ARQUITECTES JORDI CAPELL

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE CRITICAL PRISON DESIGN / PRESÓ I PROJECTE

AUTOR: ROGER PAEZ

PRESIDIRÀ L'ACTE: LLUÍS COMERÓN, DEGÀ DEL COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA

INTERVENCIONS DE: JOAN MARIA PASCUAL, RICARDO DEVESA, ROGER PAEZ, JORDI BERNADÓ

PROJECCIÓ: "HIC SUNT LEONES" DE JORDI BERNADÓ + 15-L. FILMS

DIJOURS 10 D'ABRIL DEL 2014 A LES 19.30 H

SALA D'ACTES DEL COAC, PLAÇA NOVA 5, 08002 BARCELONA, TELÈFON 93 301 50 00

de zeen magazine

Mas d'Enric Penitentiary by AIB and PSP

7 April 2013 | 3 comments

Categories: Architecture, Infrastructure, SlideShows

London Design Festival 2016

Design brand SCP auctions off furniture made from its scraps

Concrete and stone buildings with sculpted green rooftops are arranged around generous courtyards at this prison complex near Tarragona, Spain, by AiB Estudi d'Arquitectes and Estudi PSP Arquitectura (+ slideShow).

Most popular

ACTAR

PREMIS CATALUNYA 10 ANYS CONSTRUCCIÓ 2013 10a EDICIÓ

Col·legi d'Aparelladors, Arquitectes Tècnics i Enginyers d'Edificació de Barcelona

Vytvořit pocit domova

Věžnice Mas d'Enric v Tarragoné

— Creating a feeling of home. Mas d'Enric penitentiary, Tarragona

AiB estudi d'arquitectes, Estudi PSP Arquitectura

1. Cevadillo vnitřní prostor navržený tak, aby vzhledy do okolní krajiny; parer je státní (černý) + porer.

2. Jednotlivé obytné bloky jsou odděleny vzájemnými ploty.

28 ERA21 #04 2016 Pod kontrolou

PREMIS FAD

55 EDICIÓ DELS PREMIS FAD D'ARQUITECTURA I INTERIORISME 2013

arquín fad

Realize

AiB estudi d'arquitectes, Estudi PSP Arquitectura

29